

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput III. Argumenti ejusdem continuatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

imitati idola coluere. Id egit Socrates, quem plures quasi christianum suspiciunt; quamvis enim unum esse Deum cognosceret, quod suis in libris docuerat, sæpiusque prodiderat, & licet morte mulctatus sit, quia veritatem istam defenderat, tamen ut idololatra mortuus est, jubentur ut pro se falso Deo Esculapio gallus immolaretur.

CAPUT III.

Argumenti ejusdem continuatio.

De fide in Jesum Christum secus est dicendum: juris divini positivi est in illum credere; at Evangelium prædicari oportet, ut hanc fidem homines amplectantur, lex enim ante publicationem non obligat. Id perspicue docet Apostolus inquit: *Quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine prædicante (Rom. 10.)?* Verum apud sanctum Joannem Dei Filius hanc solvit difficultatem dicens: *Si non venissem, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent. Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent; nunc autem & viderunt, & oderunt me, & Patrem meum (Joan. 15.).* Non dicunt: Si incarnatus non fuisset, si illis Evangelium non annunciaisset, nec miracula edidisset, omni illi culpa vacarent; sed: culpa vacarent, quod in me non credierunt. Hinc illi, quibus Christus non est annunciatus, propter reliqua ab iis commissa peccata damnabuntur, licet Jesu Christi fidem & gratiam non habuerint, quæ nemini debentur. *De quo peccato, (de Judæis ait sanctus Au-*

Augustinus) nisi de illo magno, quod præsciebat ipsorum futurum, quando ista dicebat, idest quomodo fuerunt occisuri? Plura alia peccata commiserant, antequam Christus ad eos veniret, ut illis Dei regnum prædicaret, & propter illa variis captivitatibus, in quas abducti fuere, puniti sunt.

Concupiscentia, quam peccatum appellat Apostolus, in iis regnabat; dicit enim Apostolus: Peccatum non cognovi, nisi per legem, nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces. Sine lege enim peccatum mortuum erat (Rom. 7.); idest non apparebat, quia committebatur, quin cognosceretur. Non intelligamus (inquit sanctus Augustinus lib. 1. ad Bonif. cap. 9.), nisi tamquam non sit; latet, non apparet; penitus ignoratur, tamquam in nescio quibus ignorantie tenebris sit sepultum. Quis dubitet Judæos, priusquam legem acciperent, peccasse, quoties opera a Decalogo vetita patrabant, quæ ex hujus prohibitione mala esse cognoverunt? Qui fuit ante nescius, ait sanctus Augustinus, malorum suorum, factus est doctus, & quod pejus est, victus cæpit esse non solum peccator, sed etiam prævaricator. Peccator enim & ante erat; sed antequam legem audiret, peccatorem se esse nesciebat. Si damnandus erat peccator, quam spem haberet prævaricator?

Idem sanctus Doctor quatuor hominis status distinguit: primum ante legem; secundum sub lege; tertium sub gratia, & quartum in pace, idest in Paradisi felicitate. Ante legem concupiscentiam se-

quebatur; idest inordinatis ejus motibus obediebat, quin eos cognosceret, nec iis repugnare. *Non pugnamus, quia non solum concupiscimus et peccamus, sed etiam approbamus peccata.* quis dicet in hoc statu peccata non esse vera peccata, quamvis ex ignorantia fiant? Sub lege concupiscentiam cognoscimus, pugnamus, sed vincimur. Sub gratia pugnamus, et vincimus. In pace non pugnabimus, sed victoriæ fructu fruimur, id est gloriosa & æterna pace. In lege enim sacrificium ad expianda ignorantie peccata; erat igitur hæc vera peccata, quoniam expiatione indigebant.

Est ignorantia, quæ cordis, seu reprobi sensus cæcitas appellatur, qua Christianos Deus percutit, qui suis gratiis abutuntur; nec dubium est quin peccata ab iis in hoc statu commissa non sint vera peccata. Id docet sanctus Augustinus contra Julianum scribens: *Cæcitas cordis, si peccatum non esset, injuste argueretur (lib. I. Opera imperf.).* De Phariseis Christus ait: *Cæci sunt et duces cæcorum. Væ vobis duces cæci (Matth. 5.).* In suo dumtaxat principio hæc cordis cæcitas est voluntaria. Quis porro, inquit Augustinus, *cæcus est corde, cum velit nemo cæcus est vel corpore?* In hanc paullatim incidimus pravæ cupiditates sectantes, & reiterantes peccata quemadmodum enim jam diximus, est Deus spargens indefatigabili lege pœnales cæcitates super illicitas cupiditates. *Cæcitas cordis, quam solus removet illuminator Deus, et peccatum est, quia in Deum non creditur, et pœna peccati, quia cor*

superbum digna animadversione punitur, & causa peccati, cum mali aliquid cæci cordis errore committitur. Perspicuitate majore hujusce cæcitatæ effectus omnes nequeunt explicari. Sanctus Paulus de Ethnicis loquens, qui Deum in creaturis agnoscere noluerunt, ait: *Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, ut contumeliosi afficiant corpora sua in semetipsis, quia commutaverunt veritatem Dei in mendacium, & coluerunt, & servierunt creaturæ potius quam Creatori; & sicut non probaverunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt (Rom. 1.).* Hæc quæ non conveniunt, idest peccata omnia contra naturam ab eis in hoc reprobo sensu commissa, licet ea non cognoscerent, nonne erant vera peccata? Vox illa *tradidit*, qua utitur Apostolus, significat eorum inordinatas turpesque cupiditates fuisse veluti tortorem, cui traditi sunt puniendi, ut malorum suorum operum supplicium demum reciperent; postquam enim damnatus est reus, hunc justitiæ ministro Judex tradit. Oporteret, ut vel Deus immanium horum criminum, in quæ a Deo deserti prolabantur, auctor sit; quod horrenda est blasphemia; vel peccatores ipsi sint auctores. Verum horum criminum auctores esse nequeunt, nisi sint liberi; libere igitur hæc agunt, quamvis propria culpa necessario lumine ad horum criminum, enormitatem agnoscendam destituantur.

Hæc Apostoli verba explicans Julianus hæreticus dixerat: *Cum desideriiis suis traditi dicuntur,*

*relicti per divinam patientiam intelligendi sunt, non per potentiam in peccata impulsivi. Illum factus Augustinus reprehendit, quod solam Dei patientiam in iis agnosceret, quos cupiditatibus suis tradiderat, nulla ejus potentiae facta mentione; non quod Deus peccatum operetur, hoc enim fieri non potest; sed quia gratiam suam denegat & peccatorem ita meritum deserit. Deinde addit: *Nec ex Dei potentia vel in malum, vel in bonum invitum aliquem cogi; sed Deo deserente pro merito ire in malum, & Deo adjuvante sine merito converti ad bonum, quorum primum justitiae ejus effectus est, alterum misericordiae.**

Quae de ignorantiae peccatis haecenus a nobis sunt dicta, sufficiunt ut novorum aliquot Casuistarum doctrinae falsitas deprehendatur, qui docent ad peccandum, & Dei iram subeundam necesse esse, quis sciat & consideret rem a se faciendam esse malam; dubitare autem, aut opinari Deo non placituram actionem, quae fit, quam Deus vetat, non prohibere quin fiat, sed spreto formidine audacter esse operandum: sic loquuntur novi isti Casuistae. Idem alius docet, additque: *Nec sufficit ad mortale quaevis deliberatio, & consideratio malitiae objecti, sed debet esse plena.* Plerique alii in eadem sunt sententia, & affirmant, si quando una actio duas varias, habeat relationes, non sufficere ad culpam quod harum alteram quis cognoscat, sed oportere ut ambas animadvertat. Addunt insuper, si quis olim actionem aliquam malam esse novit, & postea oblitus est; vel si adhuc sciat, attamen actualiter non

non cogitat, nec dum operatur, inquit an illa actio mala sit, hunc non peccare saltem graviter. At omnes hæc absconæ opiniones, nec Veteribus cognitæ, ex inordinato horum Auctorum ingenio proficiscuntur, qui non id curant, ut peccatoribus peccati horrorem incutiant; quinimo fatigunt peccata tollere, & viam sternere, ut impune patrentur (a). Si ab his tradita doctrina vera esset,

(a) Post peccati philosophici damnationem Moralitæ quemadmodum ignorantiam ceu cognitionis habitualis carentiam, ita & inadvertentiam ceu cognitionis actualis privationem in vincibilem, & invincibilem distingunt; hancque, non item illam a peccato eximere docent. Invincibiliter ad actus sui malitiam non advertisse eum reputant, qui de hac actus malitia, vel ejus periculo, vel quavis inquirendi obligatione nec minimam dubitationem, vel suspicionem habuit, imo spectatis omnibus circumstantiis nec habere potuit: Vincibiliter contra ad actus malitiam non advertisse illum censent, qui antequam ageret, nullum de actus sui inhonestate dubium habuit, habere tamen potuisset; quia lex naturalis (maxime penes præcepta primæ, & secundæ classis spectata) omnibus sufficienter est intimata; & debuisse; quia indomitas suppressere passiones tenebatur, ac malos, qui rationem excæcant, habitus evelere, quod neglexit, & propterea iniquitatem sicut aquam bibit. Huic igitur doctrinæ communi, ac tutiori insistendo non semper actualis & ad actum & ad eius malitiam advertentia in graviter peccante requiritur, sed sæpe sola libera advertentia ad actum sufficit. Unde graviter peccant imo qui vitiosis habitibus immerfi, in malo obdurati absque scrupulo, aut conscientiæ remorsu pessima quæque perpetrant &c. 2do qui citra mali

esset, non peccassent Ethnici, quoties in fornicationes, pollutiones voluntarias, aliaque contra naturam crimina prolapsi sunt. Illorum enim plerique ignorabant actiones has esse malas; quemadmodum apud nonnullos infideles populos nostris etiam temporibus malæ non habentur. Non igitur secum reputant, an illas Deus prohibeat, necne, vel an illis Deus lædatur. Qui exempli causa cum muliere peccaret, nil cogitans an Deus id veteret, aut an illum hæc actio offendant; sed cupiditate illectus huic data opportunitate indulgere studet, non plusquam Ethnici peccaret. Læterior nulla cunctis sceleribus pandi potest via, dum hæc plerumque absque reflexione ab iis patrantur, qui impetu quodam, cupiditate impellente, & opportunitate illecti illa committunt.

Juris positivi ignorantia, sive ecclesiastici, sive civilis, a peccato excusat quando est invincibilis; id est cum diligentiam adhibuimus ut id sciremus, quod est sciendum. Patres familias exempli gratia Parochiæ suæ concionibus debent intercedere, in quibus Festa & Ecclesiæ jejunia enunciantur. Non igitur excusantur, si diebus veteris laborant; aut non jejunant; eorum ignorantia

---

mali timorem contra primaria, ac secundaria legis naturæ præcepta delinquant: licet ad peccatum, contra tertiaria legis naturalis præcepta committendum, prævia quædam malitiæ advertentia, in serupulo, vel mali suspitione combestens, extra præcedentium duorum casuum hypothesein probabilis requiratur. Ita Em. Card. Gotti Tr. de Peccat. Dub. 5. §. 3. Billuart Tr. de Pec. diff. 5. a. 6. & alii fat. multi.

tia est peccatum, quia crassa est, & ex eorum negligentia promanat. Hinc peccant Christiani, qui saltem ruditer potiores fidei articulos non sciunt, videlicet Deum unum existere tribus in personis; harum secundam hominem factam; Dei Filium propter nostram salutem mortuum esse, resurrexisse, & in Cælum ascendisse; & in Eucharistia ejus corpus, animam, & divinitatem realiter contineri; quemadmodum & illi peccant, qui Decalogum ignorant. Dixi *saltem ruditer*; etenim homines, ac mulieres tam habetes reperiuntur, ut nil memoria comprehendere queant, multoque minus ea percipere, quæ illis traduntur; verum hæc hebetudo plerumque a negligentia proficiscitur, & si vellent, aliquo saltem modo ea discerent, quæ ignorant; aptum siquidem ingenium habent ad profanas cantiones, & his similia addiscenda. Qua propter sanctus Carolus absolutionem iis impertiri vetat, qui, postquam quæ scire debeant sunt admoniti, hæc scire negligunt, & in sua semper ignorantia vivunt.

Ignorantia facti a peccato excusat, ut omnes fatentur. Si quis exempli gratia venando hominem occideret, putans belluam, non esset homicida, dummodo nulla ei formido fuerit suborta, ne feriendo hominem occideret, aut venatio non fuerit illi prohibita, sicut Clericis per sacros canones est verita. Denique omnis peccans juxta sacras litteras est ignorans: *Errant, qui operantur malum* (Prov. 12.), quisquis enim peccat, creaturam antefereus Creatori, atque æternis temporalia bona. Voluntas practicum intellectus

judicium sequitur; & toties illa errat, quoties hic fallitur, malum illi proponens veluti bonum aut verum, aut apparens, aut illi conveniens dum eligitur. Ista est sancti Thomæ (1. 2. 6. art. 8. q. 58. a. 2. q. 77. art. 1.), & præcipuorum Theologorum doctrina. Quamobrem a Deo lumen debet Christianus exquirere, ideoque illum jugiter exorare quemadmodum Christus præcipit: *Oportet semper orare, & non deficere* (Luc. 18.). Oratio, sicut oportet facta, intellectum illuminat, in oratione enim Deum audimus, qui intellectum dat parvulis & timorem se voluntatem facit.

CAPUT IV.

Infirmittatis humanæ miseria delineatur.

Inter vulnera naturæ humanæ per Adami peccatum inflicta recensuimus cum sanctis Augustino & Thomæ infirmitatem seu fragilitatem, quæ inobedientiæ Adami justa est pœna. Illa est (inquit Augustinus *de lib. arb.*) peccati pœna justissima, ut amittat quisque quo bene uti voluit, cum sine ulla posset difficultate, si vellet: id est autem, ut qui sciens recte non facit, amittat scire, quid rectum sit, & qui recte facere cum posset, noluit, amittat posse, cum velit. Nam sunt revera omni peccanti animæ duo ista pœnalia, ignorantia, & difficultas: ex ignorantia dehonestat error, ex difficultate cruciatus affligit. Hanc infirmitatem peccatum sanctus Paulus appellat, qui ait: *Ut quid enim Christus, cum adhuc infir-*